

Søkelys

JUBILEUM
Av Turid Berg

IBrevik, sentralt plassert på høyden over Fisketorget, har det i 100 år stått en statue av **Cort Adeler**. Symbolsk nok står han med ryggen til byen og ansiktet vendt mot havet. Statuen er minnesmerket over gutten fra Brevik som reiste ut og ble en stor og berømt sjøhelt ute i verden.

CORT ADELER ble født i Brevik 16. desember 1622. Hans opprinnelige navn var «Curt Søfrensen», oppkalt på tradisjonelt vis etter sin far trelasthandler Søfren Jensen. Et navn med u og ø som skulle vise seg vanskelig å bruke utenfor Norge, og som ble endret flere ganger. Først til «Cort Sivertsen», og til slutt til navnet vi bruker i dag, - «Cort Adeler».

DA CURT ble født for 400 år siden var Norge et fattig land underlagt Danmark. Brevik var et ladested i det som het Bratsberg Amt med knappe 200 sjeler, hvorav flertallet var sjøfolk og fiskere. Samtidig var Brevik en stor og viktig utskipningshavn for trelast til Europa, særlig til Holland, noe som i skapte stor aktivitet, livlig handel og kjærkommen inntekt for mange i sommerhalvåret.

MIDT I dette mylderet av trelasthandel, hollandske seilskip, fremmede tungemål og fokus på maritime aktiviteter vokste Curt opp. Faren, som hadde vært både fogd og forvalter før han ble trelasthandler, var opptatt av at barna skulle få utdan-

ning, og Curt og hans søsken fikk trolig opplæring i lesing, skriving og regning av en privatlærer lenge før det fantes vanlig skole i Brevik.

JEG SYNES jeg ser Curt for meg som den nysgjerrig og oppvakt guttunge han sikkert var. Jeg ser han streife rundt på bryggene og være på besøk i seilskutene, hvor han høstet verdifull erfaring om sjøfart, trelast, handel og andre kulturer. Sjøfolkas mange historier om sjølivet og verden utenfor Brevik bidro sikkert også til å vekke hans utferdstrang.

DRØMMEN OM å reise ut ble oppfylt da Curt var 14 ½ år. Han ble da sendt til Holland for å lære navigasjon, matematikk og datidens sjømannskap. Trolig reiste han med en av trelastskutene som besøkte byen i sommerhalvåret. Han ble i Holland

opptatt som kadett i marinen, der han raskt viste seg så dyktig og lærevillig at han allerede som 23 åring ble forfremmet til kaptein.

RESTENER historie. Gutten fra Brevik ble i den hollandske marinen en sagnomsust sjøoffiser som deltok i diverse slag med stort hell. Med ære og berømmelse fulgte også sosial status, og da han fikk sitt eget våpenskjold prydet med en ørn, tok han like godt navnet Adeler, fordi ørn i hollandsk språk nettopp er «adeler».

ETTER ÅTTE år i den hollandske marinen ble Cort Adeler leid ut til venetiansk orlogstjeneste. Venezia var på det tidspunkt en stor handelsnasjon og kampen om rettighetene langs handelsrutene var hard, bl.a. langs Silkeveien. I mange år var Curt med på å beskytte handelsrutene og ledet,

40 år gammel ble han reamanntet til Danmark for å bygge opp igjen den dansk-norske flåten som på den tiden lå med brukket rygg. Gjenoppbyggingen var en stor oppgave, men Cort tegnet, fikk bygget og utstyrt nye skip og bidro til at Danmark-Norge igjen fikk en operativ og slagkraftig flåte. Han fikk tittel «generaladmiral», ble slått til «Ridder av Danebrog», og var offisielt nr. 3 på rangstigen etter kongen.

TIL TROSS for all heder og ære rakk Cort Adeler ikke å føre noen av marinens nye skip ut i aktiv krigstjeneste. Han ble, mens flåten gjorde seg klar til kamp mot svenskene, syk av tyfus, og døde 53 år gammel. Han ble gravlagt i København.

SÅ VIDT vi vet, var Cort Adeler bare en eneste gang etter at han reiste ut tilbake hos familien i Brevik, da han var 23 år gammel. Han opprettholdt likevel en viss kontakt med familien via broren Niels.

DET ER kanskje ikke så kjent er at Cort Adeler, i tillegg til sine bragder på sjøen, var en dyktig forretningsmann. Som sønn av en trelasthandler og leder av gjenoppbyggingen av den dansk-norske flåten, hadde han god innsikt i alt som hadde med trelast å gjøre, fra produksjon av trevirke i Norge, til eksport og riktig bruk av materialene. Han innsats på sjøen hadde også gjort han rik og han brukte deler av formuen til å kjøpe opp eiendommer i Bratsberg Amt via sin bror Niels. Han ble på den måten en stor eiendomsbesitter, og eide både Gimsøy Kloster og Gjerpen kirkes gods, i tillegg til store skogsområder og flere oppgangssager. Verdiene ble etter hans død fulgt opp av hans kone.

SELV OM mesteparten av Cort Adeler's innsats foregikk langt fra Brevik, må det være lov å si at det ikke er så ofte at en gutt fra Brevik når så langt og blir så berømt ute i verden. **Noe som selvsagt gir grunn til feiring.** Hvis du derfor i sommer skulle ønske å ta en titt på moderne marinefartøy eller gamle ærverdige trebåter, se hvordan en reperbane fungerer eller overvære en gratis konsert med Marine-musikken, eller bare rusle rundt og kjøpe deg en is i en av Breviks mange isbarer, **da er lørdag 18. juni dagen for deg!**

